

Sygn. akt I C 504/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa Praga w Warszawie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia SO Ewa Harasimiuk

Protokolant: sądowy stażysta Violetta Podsiadlik

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa T. P.

przeciwko P. S.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

orzeka:

I. oddala powództwo;

II. umarza postępowanie w zakresie wpisania adnotacji w księdze wieczystej;

III. zasądza T. P. na rzecz P. S. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

IV. nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa

Sygn. akt I C 504/17

UZASADNIENIE

Pozwem z 10 maja 2017 r. (k. 77 data nadania w UP) powódka T. P., obywatelka austriacka, zamieszkująca na terenie Austrii, reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny zawartej 10 września 2013 r. przez notariuszem publicznym Dr. M. W., w kancelarii urzędowej w N., na mocy której A. S. (1), obywatel austriacki, zamieszkały na terenie Austrii darował swojemu synowi P. S., obywatelowi polskiemu, zamieszkującemu w Polsce, należąca do niego nieruchomości położoną w Gminie katastralnej (...) O., w rejonie Sądu Okręgowego N. – dla której prowadzona jest księga wieczysta (...) O., liczba załączników w księdze wieczystej (...), numer działki (...) w celu zaspokojenia wierzytelności wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w N. z 1 września 2015 r. (4 C 593/13s-41), utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego Wiener Neustadt jako Sądu Odwoławczego z 25 lutego 2016 r. (58 R 83/15a – 3) tj. kwoty 13.689,29 euro wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 4% liczonymi od dnia 30 czerwca 2013 r. oraz kosztami postępowania za I instancję w kwocie 6.363,89 euro i za II instancję w kwocie 1.261,56 euro.

Wniesiono także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym m.in. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów tłumaczenia dokumentów wykonanych na potrzeby złożenia pozwu przed sądem polskim w kwocie 1.630,30 złotych.

Pismem z 22 października 2018 r. (k. 404 data nadania w UP) powódka zmodyfikowała powództwo dodatkowo wskazując wierzytelność do zaspokojenia w kwocie 628,62 EUR – koszt złożenia wniosku egzekucyjnego oraz kosztami trzeciodłużnika w kwocie 35 EUR, a także wniosła na podstawie § 20 austriackiej ustawy o zaskarżeniu o wpisanie adnotacji o toczącym się postępowaniu w załącznikach do księgi wieczystej nieruchomości objętej pozwem (k. 345 i n.)

W pozwie złożono także wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia.

W uzasadnieniu roszczenia podniesiono, iż umowa darowizny zawarta pomiędzy dłużnikiem a pozwanym nakierowana była na szybką zmianę właściciela nieruchomości z pokrzywdzeniem T. P.. Podano, iż obecnie dłużnik A. S. (1) jest osobą niewypłacalną i formalnie nie posiada majątku, z którego możliwe byłoby zaspokojenie wierzytelności powódki. Otrzymuje miesięczną emeryturę w wysokości 820 euro i z uwagi na jej wysokość brak jest kwoty, mogącej podlegać zajęciu komorniczemu. Pokreślono, iż dla wykazania niewypłacalności dłużnika nie było konieczne wszczynanie przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego. Przywołano podstawy prawne wynikające z przepisów polskiego kodeksu cywilnego oraz judykatury sądów polskich (k. 4 i n. pozw z załącznikami).

Pozwany pismem z 15 stycznia 2018 r. (k.231), sprecyzowanym pismem z 5 lipca 2018 r., wniósł o odrzucenie pozwu. W uzasadnieniu wskazano, iż według przepisów UE pozew należy wnieść w państwie, w którym znajduje się przedmiot, którego pozew dotyczy. Zdaniem pozwanego przedmiotem pozwu jest akt notarialny darowizny-kupna sporządzony w A..

Pismem z 19 lutego 2018 r. powódka wniosła o oddalenie wniosku pozwanego oraz rozpoznanie sprawy przez sąd polski. W uzasadnieniu stanowiska strona powodowa wskazała, iż powódka wnosi o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej czynności prawnej, na mocy której dłużnik powódki darował pozwanemu nieruchomość. Powyższe uzasadnia zdaniem powódki wytoczenie powództwa przeciwko pozwanemu jako nabywcy nieruchomości. Strona powodowa stanęła na stanowisku, iż bez znaczenia jest czy czynność prawna dotyczyła nieruchomości, ruchomości czy innego rodzaju prawa. Powódka podkreśliła także, iż pozwany zamieszkuje w Polsce, a zatem stosownie do art. 4 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych może być pozwany, niezależnie od obywatelstwa, przed sądy państwa członkowskiego, w którym zamieszkuje, tj. w tym przypadku przed sądy polskie (k.255-257).

Pozwany na terminie rozprawy 05 grudnia 2018 r. (k. 443 i n., e-protokół z 05/12/2018 r.) i w piśmie procesowym z 27 grudnia 2018 r. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego(k. 450 i n.) .

W uzasadnieniu wskazał, iż zawartej umowie pomiędzy nim a jego ojcem nie towarzyszył cel pokrzywdzenia powódki. Ojciec pozwanego nie posiada środków finansowych na remont domu. Wszystkie wydatki na ten cel pokrywa pozwany, zaś ojciec pozwanego koordynuje prace remontowe i osobiście wykonuje niektóre z nich. Zarówno w momencie zakupu i jak i w chwili darowizny, dom będący jej przedmiotem znajdował się w stanie ruiny. Wymagał dużych nakładów finansowych i rzeczowych, których ojciec pozwanego nie był w stanie ponieść. Nadto nawet jeżeli A. S. (1) miał zamiar pokrzywdzenia powódki, to pozwanemu zamiar ten nie był znany. Wskazano też, iż ugoda zawarta pomiędzy małżonkami 07 października 2008 r. nie uwzględniała nakładów pracy osobistej wniesionej przez pozwanego, co oznacza, iż to powódka jest dłużniczką ojca pozwanego. Do pisma dołączono zestawienia wydatków, faktury i rachunki na okoliczność kosztów remontu nieruchomości objętej darowizną. Część faktur wystawiono na rzecz P. S..

Strony podtrzymały stanowiska do chwili zamknięcia rozprawy, przy czym powódka cofnęła roszczenie zawarte w punkcie 1 pisma z 22 października 2018 r., zaś pozwany wyraził zgodę na cofnięcie pozwu w tym zakresie (k. 840)

Postanowieniem z 29 maja 2018 r. oddalono wniosek o zabezpieczenie (k. 281 i n., k. 337 i n. postanowienie SA w Warszawie z 18/10/2018 r.).

Postanowieniem z 19 lipca 2018 r. oddalono wniosek pozwanego o odrzucenie pozwu (k. 304 i n.).

Sąd ustalił, co następuje:

T. P. i A. S. (1) pozostawali w związku małżeńskim do jesieni 2008 r., kiedy to doszło do rozwiązania ich małżeństwa przez rozwód. Małżonkowie mieli do dyspozycji mieszkanie w W., do użytkowania którego prawa nabył od 1 maja 2011 r. ich syn S. P.. (k. 377 poświadczenie prawa do użytkowania). Przez kolejne lata A. S. (1) zamieszkiwał na terenie nieruchomości zabudowanej, zakupionej w trakcie trwania małżeństwa, co do której w prowadzonej dla nieruchomości księdze wieczystej jako wyłączny właściciel ujawniona była T. P. i przeprowadzał remont domu. Okresowo na terenie tej nieruchomości zamieszkiwała również jego była żona i syn S. P., zaś mieszkanie w W. było podnajmowane (protokoły rozpraw przed sądem austriackim, ustalenia faktyczne będące podstawą rozstrzygnięcia sądu austriackiego).

7 października 2008 r. A. S. (1) i T. P. zawarli ugodę, w której zobowiązali się do przeniesienia praw głównego najemcy mieszkania spółdzielczego w W. na rzecz syna S. P., z prawem zamieszkiwania w lokalu na rzecz T. P., zaś A. S. (1) zobowiązał się od przeniesienia na syna stron praw wynikających z umowy użytkowania zawartej w (...) Budowlano – Mieszkaniowej - (...) w (...). Małżonkowie ustalili również sposób podziału nieruchomości w H. oraz rozliczenia z tym związane, a także ustaliły sposób podziału ruchomości. Prawa i obowiązki wynikające z ubezpieczenia na życie miały pozostać „przy mężu”. Strony uzgodniły, iż rezygnują wzajemnie w dalszych roszczeń odnośnie majątku użytkowego i małżeńskich oszczędności, jak również odnośnie rekompensaty współdziałania strony w dorobku drugiej (k. 724 i n. kopia ugody o podział majątku w razie prawomocnego rozwodu ich małżeństwa).

Po sprzedaży nieruchomości w H. strony zamieszkały oddzielnie. Przy akcie sprzedaży A. S. (1) podpisał dodatkowe oświadczenie dotyczące ubezpieczenia na życie i zobowiązanie do rozliczenia się z była żoną z tego tytułu (zeznania powódki, postępowanie o zapłatę toczące się przed sądem austriackim – protokoły rozprawy).

Następnie w marcu 2013 r. A. S. (1) zakupił nieruchomość w O., na której znajdowały się zabudowania, w których prowadzony był w minionych latach bar, przeznaczone do rozbioru lub przebudowy. Podjął działania zmierzające do przystosowania zabudowań dla celów mieszkalnych. (k. 727 fotografie, k. 452 i n. zestawienia kosztów remontu sporządzone przez A. S. (1), faktury i rachunki na zakup materiałów budowlanych i usług, zeznania pozwanego w charakterze strony). Z czasem zamieszkał w przyczepie kempingowej na terenie tejże nieruchomości. T. P. wstępowała w stosunku do niego z roszczeniami finansowymi związanymi z dokonaniem przez rozwiedzionych małżonków podziałem majątku wspólnego. A. S. (1) kierował do niej również żądania rozliczenia poniesionych przez niego nakładów i pracy własnej przy remoncie domu w H..

Po rozwodzie A. S. (1) częściej bywał w Polsce, spędzając czas wolny i święta z członkami swojej rodziny generacyjnej, nawet gdy jeszcze wspólnie zamieszkiwał z T. P. i synem S. (zeznania stron). Odnowił też swoje relacje z synem P. S., z którym przez wiele lat nie miał żadnego kontaktu. Potem kontakt ten był ograniczony do incydentalnych spotkań zarówno na terenie A., jak i na terenie Polski. A. S. (2) poinformował syna P., iż zakupił nieruchomość do remontu, gdyż po rozwodzie potrzebował miejsca do zamieszkania, był schorowany i nie miał środków do życia. Zaproponował P. S. darowiznę przedmiotowej nieruchomości, w zamian za dokonanie inwestycji w nieruchomość, aby przeznaczyć ją dla celów mieszkalnych z zastrzeżeniem, iż będzie mógł na terenie tej nieruchomości zamieszkiwać. (zeznania P. S.)

Aktem notarialnym sporządzonym 10 września 2013 r. przez notariusza publicznego Dr. M. W., w kancelarii urzędowej w N. (k. 13 i n.) A. S. (1), zamieszkały w W. darował P. S. zamieszkałemu w W. w obecności tłumacza sądowego j. polskiego i dwóch świadków działkę o numerze (...) (poprzednio (...)) położoną przy (...), nabytą w drodze umowy kupna – sprzedaży z 20 marca 2013 r. W akcie tym podano, iż przekazanie i przejęcie przedmiotu darowizny następuje w istniejących granicach, w stanie na datę sporządzenia aktu, ze wszystkimi przynależnościami prawnymi

i faktycznymi, ze wszystkimi prawami i obowiązkami, a więc tak jak darczyńca dotąd posiadał i użytkował przedmiot umowy i był on uprawniony do jego posiadania i użytkowania – za zapłatą kwoty 20.0000 euro. Obdarowany zobowiązał się do zapłaty tej kwoty po realizacji niniejszej umowy w księgach wieczystych bezpośrednio darczyńcy zgodnie z jego wskazówkami. Strony ustaliły brak oprocentowania, czy zabezpieczenia wartości powyższej umowy aż do momentu zapłaty. W przypadku opóźnienia zapłaty zostało ustalone oprocentowanie w wysokości 6% w skali roku. Wskazano nadto, iż obdarowanemu jest znany zły stan budynku, oraz konieczność nowego wyznaczenia granic nieruchomości.

W dziale B księgi wieczystej odnotowano jako właściciela P. S.. Wszystkie czynności faktyczne na terenie nieruchomości podejmował A. S. (1), P. S. był tam osiem do dziesięciu razy (k. 13-17 tłumaczenie wyciągu aktu notarialnego, k. 18 – 20 kopia oryginału aktu notarialnego, k. 21, 22 wyciąg z Księgi Głównej KW, k. 95 i n. - odpis historyczny z KW wraz z tłumaczeniem za okres od 01/06/2012 do 31/05/2017 r., zeznania pozwanego w charakterze strony).

T. P. 29 lipca 2013 r. wystąpiła przeciwko A. S. (1) z pozwem o zapłatę kwoty 13.689,29 euro wraz z dodatkami z tytułu rozliczenia należności stron w związku z zawartą umową rozwodową i podziałem majątku 25 października 2012 r. A. S. (2) zgłosił w tym postępowaniu, roszczenie wzajemne w stosunku do byłej żony, które zostało oddalone. Przed wytoczeniem powództwa, T. P. zastępowana przez zawodowego pełnomocnika wezwała A. S. (1) do przesłania jej rozliczenia końcowego z tytułu ubezpieczenia na życie – nie później niż do 30/06/2013 r. oraz przelania kwoty wynikającej z rozliczenia na jeden z rachunków wskazanych w piśmie z doliczeniem wydatków wzmiankowanych z piśmie (k. i n. 435; nie dołączono dowodu doręczenia pozwanemu przedmiotowej korespondencji). O umowie darowizny z 10 września 2013 r. dowiedziała się podczas pierwszej rozprawy przed sądem w A. w 2013 r. (k. 23 i n. orzeczenia i dokumenty procesowe z postępowań toczących się pomiędzy powódką, a dłużnikiem A. S. (1). tj. wyrok w sprawie 4 C 593/13s z 01/09/2015 r. z tłumaczeniem, wyrok sądu odwoławczego w sprawie 58 R 83/15a-3 z 14 kwietnia 2016 r. z tłumaczeniem, k. 49 i n. protokoły posiedzeń, korespondencja w j. niemieckim w tym oświadczenie z 15/10/2012 r. – 73, 74, k. 72). Wyrokiem z 01 września 2015 r. zasądzono od A. S. (1) na rzecz T. P. kwotę 13.689 EUR wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 4% liczonymi od dnia 30 czerwca 2013 r. oraz kosztami postępowania za I instancję w kwocie 6.363,89 euro (w tym 673 EUR – wydatki w gotówce i 548,48 podatku VAT) (k. 23 i n. orzeczenie sądu pierwszej instancji wraz z tłumaczeniem). Apelację A. S. (1) od tego wyroku oddalono wyrokiem z 14 kwietnia 2016 r. i obciążono go obowiązkiem zwrotu na rzecz powódki kosztów w kwocie 1.261,56 EUR (k. 31 i n. orzeczenie sądu drugiej instancji wraz z tłumaczeniem)

Posiedzenie przygotowawcze w w/w sprawie wyznaczono na 29 sierpnia 2013 r. Zostało ono odroczone na 11 października 2013 r. w przyczyn leżących po stronie pozwanego A. S. (2) (k 370 i n., k. 374 i n. – wezwania)

W dacie 29 listopada 2018 r. T. P. zainicjowała postępowanie egzekucyjne na podstawie w/w tytułu egzekucyjnego. W dacie złożenia wniosku egzekucji podlegała łącznie kwota 22.604,98 EUR (k. 352 i n. wniosek egzekucyjny k 359 i n. wykaz majątku, k. 365 oświadczenie trzeciodłużnika). Postępowanie egzekucyjne prowadzone w stosunku do A. S. (2) jest nieskuteczne z uwagi na brak majątku – poza świadczeniem emerytalnym w wysokości 844,46 EUR, z którego wierzytelność mogłaby zostać w rozsądnym czasie wyegzekwowana. (k. 326 wykaz majątku dłużnika, k. 334 i n. oświadczenie Zakładu (...), zeznania powódki w charakterze strony)

T. P. poniosła koszty tłumaczenie dokumentów, stanowiących załączniki do pozwu w niniejszej sprawie, w kwocie 1630,30 zł (k 12 faktura)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o w/w dokumenty urzędowe i prywatne, złożone w niniejszej sprawie, którym Sąd dał wiarę na okoliczności określone dyspozycjami art. 244 i 245 k.p.c., przy czym żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości i autentyczności, ani nie wzbudziły one wątpliwości Sądu co do czasu i miejsca ich powstania, a także w oparciu o zeznania stron, w zakresie relacjonowanych przez nie faktów.

Sąd uwzględnił jedynie dokumenty złożone od akt sprawy na datę zamknięcia rozprawy. Nie znaleziono podstaw do otwarcia zamkniętej rozprawy na nowo, na skutek założenia przez pełnomocnika pozwanego załącznika do protokołu

rozprawy z dołączonymi dowodami w postaci dokumentów, uznając, iż wniosek dowodowy jest spóźniony, a nadto z uwagi na daty przelewów nie mający istotnego znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie, bowiem okoliczności wynikające z dowodów wynikały z zeznań pozwanego w charakterze strony, kiedy to stwierdził, iż finansował prace budowlano - remontowe podejmowane przez ojca – po dokonaniu na jego rzecz darowizny.

Wnioskowany świadek A. S. (1) skorzystał z przysługującego mu prawa do odmowy składania zeznań (k. 837v)

Sąd nie dał wiary twierdzeniom powódki, iż A. S. (1) w rozmowie z synem S. poinformował go „że musi uciec” (w domyśle uczynić darowiznę), gdyż była żona dokładnie by go ograbiła i z tego wywodziła ona, iż pozwany również musiał wiedzieć o zamiarze ojca pokrzywdzenia jej jako wierzycielki. Sama relacja powódki dotycząca rozmowy telefonicznej syna S. z ojcem, przy braku podania daty i okoliczności tej rozmowy nie może być uznana za dowód, iż pozwany P. S. wiedział, iż darowizna uczyniona przez jego ojca na jego rzecz, dokonywana jest z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela. Jednocześnie wskazać należy, iż powódka przyznała, iż otrzymała w 2018 r. wezwanie do zapłaty od pełnomocnika A. S. (1), co świadczy o przekonaniu dłużnika, iż ma on usprawiedliwione roszczenia finansowe w stosunku do T. P.. Na datę składania zeznań w niniejszej sprawie według jej wiedzy nie toczy się między nią a byłym mężem żadne postępowanie sądowe.

Pozwany P. S. zeznał, iż nie miał wiedzy odnośnie sytuacji finansowej ojca, poza wiedzą, iż jest po rozwodzie, został bez mieszkania i jest w „kiepskiej sytuacji zdrowotnej”. Przed darowizną widywał się z ojcem raz na kilka lat. Od kilku lat spotykają się na kilka godzin w Wigilię (tj. od 2011 r.). Wskazał, iż jest zainteresowany, aby ojciec miał gdzie mieszkać, aby on nie musiał się nim opiekować, zaś ojciec uzasadniał darowiznę tym, że będzie miał dożywotnio dach nad głową – w zamian za pieniądze które włożył i pracę własną, a dla pozwanego będzie to inwestycja. Rodzice pozwanego rozstali się, gdy był w wieku około roku, półtora roku. Jego kontakt z ojcem został odnowionym gdy już założył własną rodzinę. Po zawarciu umowy darowizny zasiłał i zasiła ojca finansowo, aby mógł dokończyć przebudowę i wykończenie domu.

W świetle powyższych ustaleń faktycznych i zaprezentowanej oceny dowodów, Sąd zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności, Sąd orzekając w niniejszej sprawie badał swoją jurysdykcję, mając na uwadze, iż zgodnie z treścią art. 1099 § 1 k.p.c. brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew lub wniosek, z zastrzeżeniem art. 1104 § 2 lub art. 1105 § 6. Natomiast art. 1099 § 2 k.p.c. stanowi, iż brak jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania. Odrzucenie pozwu oznacza zatem odmowę udzielenia sądowej ochrony prawnej zawartemu w pozwie roszczeniu powoda bez zajęcia merytorycznego stanowiska co do zasadności (bezzasadności) tego roszczenia w świetle norm prawa materialnego. Sąd, odrzucając pozew, stwierdza, że merytoryczne rozpoznawanie sprawy jest niedopuszczalne wyłącznie z przyczyn formalnych, tj. z braku określonych w normach procesowych przesłanek.

Okolicznością prowadzącą do odrzucenia pozwu jest brak jurysdykcji krajowej. Jurysdykcja krajowa stanowi bowiem jedną z bezwzględnych przesłanek procesowych i podlega badaniu przez sąd, niezależnie od przysługiwania lub nieprzysługiwania drogi sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 marca 2009 r., I CSK 302/08, LEX nr 494019). Branie z urzędu pod uwagę braku jurysdykcji oznacza, że sąd obowiązany jest działać w tym zakresie z własnej inicjatywy, niezależnie od ewentualnego zgłoszenia zarzutu braku jurysdykcji przez stronę bądź uczestnika postępowania. Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela pogląd, iż w każdej sprawie z „elementem zagranicznym” sąd musi ocenić w pierwszej kolejności, a zatem zawsze przed przystąpieniem do jej merytorycznego rozpoznania, czy ma jurysdykcję, a więc prawo do jej osądzenia, a jeżeli tak, w jakim zakresie. Co więcej, takiej oceny dokonuje każdy sąd z urzędu na każdym etapie postępowania, w tym również sąd odwoławczy, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 18 marca 2013 r., V ACa 13/13, LEX 1324450). Ponadto, Sąd bierze pod uwagę brak jurysdykcji aż do prawomocnego zakończenia sprawy. Pierwotny brak jurysdykcji krajowej, a zatem istniejący już w chwili wytoczenia pozwództwa, skutkuje odrzuceniem pozwu.

Niniejsza sprawa niewątpliwie ma charakter transgraniczny, gdyż dotyczy stosunków prawnych zaistniałych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej i pomiędzy obywatelami Unii. Pozew w sprawie wpłynął pod rządami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 r. z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji

i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) Dz.U.UE.L.2012.351.1 (ze zm.), które weszło w życie 10 stycznia 2013 r., a od dnia 10 stycznia 2015 r. stosuje się je w całości, zastępując obowiązujące wcześniej w tej materii rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. Dyspozycje art. 75 i 76 rozporządzenia stosuje się już od dnia 10 stycznia 2014 r., ponieważ nakładają na państwa członkowskie obowiązek zawiadomienia oraz notyfikowania Komisji informacji niezbędnych dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania przepisów rozporządzenia od dnia 10 stycznia 2015 r. Dla oceny jurysdykcji sądu polskiego należy zatem kierować zapisami w/w rozporządzenia.

Stosownie do art. 2 ust. 1 rozporządzenia z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium Państwa Członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego Państwa Członkowskiego. Właśnie powołując się na łącznik miejsca zamieszkania pozwanego powódka zamieszkująca na terenie A. w niniejszej sprawie skierowała pozew o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do niej do tutejszego Sądu, mimo, iż zarówno nieruchomości jest położona na terenie A., jak i dłużnik ma miejsce zamieszkania na terenie A., oraz mimo tego, iż skutki przedmiotowej umowy również nastąpiły na terenie A..

Stosownie do art. 7 pkt. 2. cytowanego rozporządzenia osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim w sprawach dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego - przed sądy miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości (wydanym na kanwie przepisów uchylonego rozporządzenia 44/2001 (Bruksela I), ale zachowującym aktualność do interpretacji przepisów wersji przekształconej (Bruksela I bis) pojęcie „czyn niedozwolony” lub „czyn podobny do czynu niedozwolonego” podlega wykładni autonomicznej i obejmuje wszystkie powództwa, przy pomocy których dochodzona jest odpowiedzialność za szkodę, która to odpowiedzialność nie wynika z umowy w rozumieniu art. 7 pkt. 1 rozporządzenia (Dominik Wolski, Jurysdykcja właściwa dla umów oraz deliktów i quasi-deliktów w świetle rozporządzenia 44/2001 (Bruksela I) – wybrane zagadnienia, vol. IX, A.D. MMXI; vide wyroki: z 27/09/1988 r. w sprawie 189/87 Kalfelis, ECR 1988, s. 5565, pkt 17; z 26/03/1992 r. w sprawie C -261/90 Reichert i Kockler, ECR 1992, s. I-2149, pkt 16; z 27/10/1998 r. w sprawie C -51/97 Réunion européenne i in., ECR 1988, s. I-6511, pkt 22; ww. wyrok w sprawie Gabriel, pkt 33 oraz wyrok z 1/10/ 2002 r. w sprawie C-167/00 Henkel, ECR 2002, s. I-8111, pkt 36). Art. 7 pkt. 2 odnosi się zarówno do sytuacji, w której doszło już do popełnienia czynu niedozwolonego, jak i do spraw dotyczących zaniechania działania grożącego naruszeniem dobra prawnie chronionego (K. Weitz, Jurysdykcja krajowa oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach cywilnych w świetle prawa wspólnotowego, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2004, z. 1, s. 223).

Norma jurysdykcyjna zawarta w tym przepisie jest oparta na istnieniu łącznika wynikającego ze szczególnie ścisłego związku pomiędzy roszczeniem a sądem miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, które uzasadnia przyznanie jurysdykcji temu sądowi ze względu na prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości oraz sprawną organizację postępowania Identyfikacja jednego z powyższych łączników powinna umożliwić ustalenie jurysdykcji sądu, który obiektywnie będzie najwłaściwszy dla dokonania oceny, czy spełnione są przesłanki powstania odpowiedzialności pozwanego (por. wyrok w sprawie C-360/12 Coty Germany, pkt 47).

Dodatkowo wskazać należy, iż motywy 11, 12 i 15 rozporządzenia Bruksela I brzmią następująco: (11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych. (12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości.(...) (15) W interesie zgodnego wymiaru sprawiedliwości należy unikać tak dalece, jak jest to tylko możliwe, równoległych postępowań, aby w dwóch państwach członkowskich nie zapadały niezgodne ze sobą

orzeczenia (...). Biorąc pod uwagę powyższe Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z 22 stycznia 2015 r. (C-441/13) wypowiedział się, iż sformułowanie „miejsce, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę” użyte w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych obejmuje zarówno miejsce, w którym szkoda zaistniała, jak i miejsce, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przyczynę leżącą u podstaw powstania szkody, wobec czego pozwany może zostać pozwany, według wyboru powoda, przed sądem mającym siedzibę w jednym bądź w drugim z tych miejsc. Jako że identyfikacja jednego z łączników przyjętych w orzecznictwie przytoczonym w pkt 18 niniejszego wyroku powinna umożliwić ustalenie jurysdykcji sądu, który obiektywnie znajduje się w najlepszej sytuacji do dokonania oceny, czy spełnione są przesłanki powstania odpowiedzialności pozwanego, wynika z tego, że powództwo może być prawidłowo wniesione tylko do sądu, w którego obszarze właściwości miejscowej mieści się właściwy łącznik.

Niewątpliwie też właściwość sądu miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę stanowi regułę jurysdykcji szczególnej. Podlega więc wykładni zawężającej, która nie może wykraczać poza przypadki wyraźnie określone w rozporządzeniu (por. wyr. Melzer, C-228/11, Dz.Urz. UE C Nr 305 z 2013 r., pkt 24), z drugiej zaś strony pojęcia czynu niedozwolonego oraz czynu podobnego do czynu niedozwolonego winny być szeroko rozumiane. Chodzi o wszystkie sprawy, w których dochodzona jest odpowiedzialność za szkodę, która to odpowiedzialność nie wynika z umowy (K. Weitz, Kilka uwag na temat jurysdykcji krajowej w sprawach z czynów niedozwolonych w prawie europejskim, Roczniki Nauk Prawnych 2006, t. XVI, Nr 1, s. 119; P. Rylski, Pojęcie "miejsce zdarzenia wywołującego szkodę" w sprawach deliktowych na podstawie art. 5 pkt 3 rozporządzenia 44/01, Studia Iuridica 2007, Nr 47, s. 221 i n.).

Przy czym część komentatorów (J. Gołaczyński Komentarz do rozporządzenia 1215/2012 za K. Weitzem, op. cit, Kilka uwag; A. Stadler, From the Brussels Convention to Regulation 44/2001: Cornerstones of a European law of civil procedure, CML Rev. 2005, Nr 6, s. 1637–1661) stoi na stanowisku, iż przepis art. 7 pkt 2 nie dotyczy spraw, w których przedmiotem postępowania są roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia oraz spraw ze skargi pauliańskiej. (vide także wyrok z 27/09/1988 r. C-189/87 w sprawie Kalfeis v. Schröder, orzeczenie wstępne z 26/03/1992 r. C-261/90 w sprawie Mario Reichert i inni v. Drezdner Bank AG).

Przeciwny pogląd (co do roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia) wyrażono w wyrokach ETS z dnia 8 marca 1988 r. w sprawie 9/87 SPEL Arcado p. S.A. Haviland, ERC 1988,1539 oraz Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 13 marca 2014 r., C-548/12 (por. także W. Popiołek, Międzynarodowe prawo handlowe, wyd. 1, Legalis 2013 r.; K. Piasecki Komentarz do k.p.c. Tom 4. Wyd. 5. Warszawa 2013 r.)

W niniejszej sprawie pełnomocnik powódki dodatkowo wywiódł, iż powódka domaga się uznania w stosunku do niej czynności prawnej za bezskuteczną a nie odszkodowania, a właściwość sądu została ustalona na podstawie art. 4 ust. 1 rozporządzenia 1215/2012.

Reasumując, bez wątpienia – niezależnie od oceny, czy roszczenia ze skargi pauliańskiej objęte są dyspozycją art. 7 pkt 2 rozporządzenia tutejszy sąd ma kognicję w niniejszej sprawie, bowiem właściwość szczególna ustalona w art. 7 nie ma charakteru wyłącznego, a jedynie szczególny w stosunku do art. 4 ust. 1 rozporządzenia. Z tych przyczyn wnioski pozwanego o odrzucenie pozwu uznano za niezasadne.

Kolejną kwestią, była konieczność ustalenia prawa materialnego właściwego do rozpoznania niniejszej sprawy, tj. po pierwsze przesądzenia, czy prawo to będzie ustalane w oparciu o przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz. U. UE. L 2008.177.6 ze zm.), czy też przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 864/2007 z 11 lipca 2007 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II) (Dz. U. UE. L 2007.199.40).

Zagadnienie prawa właściwego dla roszczenia wierzyciela o uznanie czynności dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią za bezskuteczną nie było przedmiotem szerszych rozważań w polskiej doktrynie ani wypowiedzi orzecznictwa, poza analizą Wojciecha Popiołka i Marcina Zachariasiewicza (autorów pracy: Prawo właściwe dla roszczenia o uznanie umowy za bezskuteczną: skarga pauliańska w prawie prywatnym międzynarodowym, Problemy Prawa Prywatnego

Międzynarodowego 11, po dred. Maksymiliana Pazdana, Katowice 2012 r., s.115 – 139). W innych orzecznictwach wypracowano siedem rozwiązań.

Pierwsze, nakierowane na uwzględnienie interesów wierzyciela, wykreowane w orzecznictwie sądów niemieckich. Odnoszono się do prawa właściwego dla wierzytelności, podnosząc, że konieczne jest przyjęcie, że *actio pauliana* mieści się w zakresie statutu kontraktowego na podstawie art. 12 Rzym I lub deliktowego na podstawie art. 15 Rzym II w zależności od źródła chronionej wierzytelności – rozwiązanie to budzi poważne wątpliwości (vide : W. Popiołek, M. Zachariasiewicz, op. cit., s. 124)

Drugie nakierowane na potrzebę ochrony interesów osoby trzeciej, nawiązujące do prawa właściwego dla czynności, która ma być wzruszona skargą pauliańską. Skoro bowiem skarga prowadzi do wzruszenia czynności, jest związana z jej ważnością i skutecznością, a zatem w sposób naturalny powinna być oceniana przez prawo dla tej czynności właściwe (orzecznictwo sądów angielskich i amerykańskich). Za wadę tej koncepcji uznano możliwość manipulowania okolicznościami stanu faktycznego, co prowadziłyby do zmiany prawa właściwego, a także brak możliwości jednoznacznego wyboru prawa, gdy czynność na mocy której dłużnik wyzbył się majątku składa się z dwóch elementów: umowy zobowiązującej i czynności rozporządzającej i gdy elementy te poddane są różnym systemom prawa.

Rozwiązanie trzecie jest konsekwencją kwalifikowania skargi pauliańskiej jako uprawnienia przeciwdziałającego skutkom deliktu dłużnika i osoby trzeciej, co wiąże się najczęściej z propozycją poddania jej prawu państwa, w którym doszło do popełnienia czynu stanowiącego ów delikt, prowadzącego do właściwości prawa państwa, w którym dokonana została zaskarżona czynność. Kwalifikacja deliktowa prowadzi poszukiwania prawa właściwego na podstawie łącznika miejsca powstania szkody, którym posługuje się art. 4 rozporządzenia Rzym II (tak doktryna i orzecznictwo angielskie), przy czym Trybunał w w/w sprawie Reichert v. Dresdener Bank AG wypowiedział się przeciwko objęciu roszczenia ze skargi pauliańskiej hipotezą art. 5 ust. 3 konwencji brukselskiej, będącej poprzedniczką rozporządzeń 44/2001 i 1215/2012, a więc normy określającej jurysdykcję szczególną dla roszczeń deliktowych.

Czwartym rozwiązaniem jest propozycja poddania roszczenia ze skargi pauliańskiej prawu miejsca położenia składników majątkowych „wyprowadzonych” z majątku dłużnika, czy też prawu miejsca, w którym znajduje się uszczuplony majątek (doktryna austriacka – W. Popiołek, M. Zachariasiewicz, op. cit. s. 127).

Według piątej koncepcji, prawem właściwym dla skargi pauliańskiej powinno być prawo państwa, w którym skupiają się główne interesy dłużnika.

Jako szósta funkcjonuje koncepcja odwołująca się do reguły najściślejszego związku, tj. nakazująca poszukiwania prawa najściślej związanego ze skargą pauliańską w okolicznościach konkretnego stanu faktycznego (orzecznictwo austriackie i niemieckie). W trakcie postępowania sądowego czynione są ustalenia, który z podmiotów wierzyciel, dłużnik, czy osoba trzecia zasługują najbardziej na ochronę, a prawo ma być tak wyznaczone, aby chronić uzasadnione interesy i oczekiwania tego podmiotu. Także jednak w tym przypadku rozważa się głównie alternatywę między prawem właściwym dla wierzytelności a prawem zaatakowanej czynności (na gruncie rozpoznawanej sprawy w obu przypadkach jest to prawo austriackie).

Siódme rozwiązanie wskazuje, iż na płaszczyźnie prawa kolizyjnego pogodzenie sprzeczności interesów wierzyciela i osoby trzeciej może nastąpić tylko przez kumulatywne zastosowanie prawa właściwego dla wierzytelności i prawa, któremu podlega zaskarżona czynności (w niniejszej sprawie będzie to w obu przypadkach prawo austriackie).

Po odrzuceniu kwalifikacji wynikającej ze statutu miejsca położenia nieruchomości, oraz ewentualnie ze statutu deliktowego w ocenie Sądu pozostają do rozważenia dwa statuty: miarodajny dla wierzytelności, której skarga ma służyć, bądź miarodajny dla czynności „zaatakowanej” przez skargę. W obu przypadkach na gruncie rozpatrywanej sprawy prowadzi to do konieczności zastosowania prawa austriackiego. Źródłem wierzytelności są rozliczenia pomiędzy rozwiedzionymi małżonkami, wynikające z wyroków sądów austriackich. Czynność „zaatakowana” skargą

dokonana została na terenie A., dotyczy majątku położonego na terenie A.. Do uszczuplenia majątku wierzyciela doszło również na terenie A.. Nie może jednak ująć z pola widzenia potrzeba uwzględnienia interesów osoby trzeciej, przy czym w kontekście przepisów kolizyjnych należy odnieść to nie tyle do prawa własnego osoby trzeciej, co do prawa właściwego dla czynności. Podstawową funkcją skargi pauliańskiej jest ochrona interesów wierzyciela i ma ona charakter akcesoryjny w stosunku do chronionej wierzytelności, zatem nie można dla ochrony usprawiedliwionych interesów osoby trzeciej poddać całokształtu reżimu prawnego skargi pauliańskiej prawu osoby trzeciej, zwłaszcza jeżeli nie jest ono tożsame z prawem właściwym dla wierzytelności i prawem właściwym dla czynności prawnej, która ma być uznana za bezskuteczną stosunku do wierzyciela.

Reasumując, Sąd stoi na stanowisku, iż w niniejszej sprawie ma zastosowanie prawo austriackie właściwe dla skargi pauliańskiej.

Wobec powyższego postanowieniem z 23 maja 2017 r. Sąd Okręgowy zwrócił się do Ministerstwa Sprawiedliwości na podstawie art. 1143 § 2 k.p.c. o udzielenie tekstu cywilnego prawa austriackiego oraz wyjaśnienie praktyki sądowej dotyczących uznania czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela (skarga pauliańska) oraz dotyczących wpisów w księgach wieczystych dokonywanych w trybie zabezpieczenia roszczenia, w szczególności czy możliwy jest wpis „o zakazie zbywania, niszczenia i przerabiania oraz obciążania” nieruchomości dla której prowadzona jest księga wieczysta. W odpowiedzi Wydział Prawno – Traktatowy Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka nadesłał ustawę dotyczącą ochrony wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika (Anfechtungsordnung (St.F: RGB1. Nr. 337/1914), wyciąg z ustawy z 27 maja 1896 r. o postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (Gesetz vom 27. Mai 1896 uber das Executions – und Súcherungsverfahren (Executionsordnung – EO) St.F: RGB1. Nr 79/1896) dotyczących postępowania zabezpieczającego oraz ustawę o księgach wieczystych z 2 lutego 1955 r. (Bundesgesetz vom 2. Feber 1955 úber die Grundbúcher (Allgemeines Grundbuchgesetz 1955 – GBG. 1955) St.F: RGB1. Nr 39/1955 (NR: GP VII RV 382 AB 436 S. 60, BR: S. 90). Wskazano, iż na dopuszczalnością zabezpieczenia roszczeń majątkowych i innych roszczeń poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości przemawia § 379 ust (3) pkt. 5 oraz § 382 ust (1) pkt. 6 EO. Zakaz taki podlega ujawnieniu w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości (§ 384 ust (2) EO).

Postanowieniem z 07 listopada 2017 r. zwrócono się w trybie Konwencji Europejskiej o informacji o prawie obcym sporządzonej w Londynie z 07 czerwca 1968 r. (Dz.U. z 1994 r., Nr 64, poz. 272) do Ministerstwa Sprawiedliwości Austrii z wnioskiem o udzielenie tekstu prawa i wyjaśnienie praktyki sądowej dotyczącej skargi pauliańskiej (k. 181).

W odpowiedzi przesłano wyciąg aktualnych przepisów w piśmie przewodnim (k. 243 i n.), z którego wynika, iż sprawa niniejsza winna być rozpoznana w oparciu o przepisy austriackiej ustawy o zaskarżeniu.

Stosownie do § 1 austriackiej ustawy o zaskarżeniu (pierwsza publikacja: Rządowy Dziennik Ustaw Nr 337/1914 ze zm – dalej „AnfO”) czynności prawne dotyczące majątku dłużnika mogą zostać zaskarżone poza postępowanie upadłościowym zgodnie z postanowieniami przedmiotowej ustawy w celu zaspokojenia wierzyciela i uznane w stosunku do niego za bezskuteczne. (k. 266 i n; k. 162 i n..)

W § 2 a AnfO expressis verbis wymieniono czynności dotyczące majątku dłużnika, które podlegają zaskarżaniu z powodu zamiaru pokrzywdzenia wierzyciela i są nimi:

1. wszystkie czynności prawne, które dłużnik podjął ze znanym drugiej stronie zamiarem pokrzywdzenia swoich wierzycieli, w ciągu ostatnich 10 lat przed zaskarżeniem;
2. wszystkie czynności prawne, przez które wierzyciele zostali pokrzywdzeni, które zostały przez dłużnika podjęte w ciągu 2 ostatnich lat przed zaskarżeniem, jeżeli drugiej stronie zamiar pokrzywdzenia wierzycieli musiał być znany;
3. wszystkie czynności prawne, przez które wierzyciele zostali pokrzywdzeni, które zostały przez dłużnika podjęte w ciągu 2 ostatnich lat przed zaskarżeniem w stosunku do jego małżonka (...) lub w stosunku do innego bliskiego

krewnego lub na korzyść wskazanych osób, chyba że druga strona w trakcie podejmowania tej czynności prawnej nie wiedziała o zamiarze dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli ani nie mogła o nim wiedzieć.

Stosownie do § 4 pkt 1 cytowanej ustawy jako bliscy krewni zdefiniowani są: małżonkowie osoby spokrewnione i spowinowacone z dłużnikiem lub jego małżonkiem w linii prostej lub do czwartego stopnia w linii bocznej (...).

Natomiast w § 3 dotyczącym zaskarżenia nieodpłatnych i równorzędnych z nimi rozporządzeń, przewidziano, iż zaskarżeniu podlegają następujące czynności prawne, podjęte w ciągu ostatnich dwóch lat przed zaskarżeniem: nieodpłatne rozporządzenie dłużnika, jeżeli nie chodzi o realizację ustawowego zobowiązania, o popularne prezenty okolicznościowe lub o rozporządzenia w odpowiedniej wysokości, wykonane na cele społeczne, lub przez które spełniono obowiązek etyczny lub wynikające z przyzwoitego zachowania (ust. 1) oraz nabycie rzeczy dłużnika stosownie do urzędowego rozporządzenia, jeżeli zapłata została uiszczona ze środków dłużnika. Jeżeli rzeczy zostały nabyte przez bliskich krewnych dłużnika, można przypuszczać, że zapłata została uiszczona ze środków dłużnika (ust. 2). Nadto, w § 2 ust. 3 ustawy o zaskarżaniu nr 337/1914 dotyczącym zaskarżenia z powodu zamiaru pokrzywdzenia, przyjęto, że zaskarżeniu podlegają wszystkie czynności prawne, przez które wierzyciele dłużnika zostali pokrzywdzeni, i które zostały przez niego podjęte w ciągu ostatnich dwóch lat przed zaskarżeniem w stosunku do jego współmałżonka – przed lub w trakcie małżeństwa – lub w stosunku do innego bliskiego krewnego lub na korzyść wskazanych osób, chyba że druga strona w czasie podejmowania tej czynności prawnej nie wiedziała o zamiarze pokrzywdzenia przez dłużnika ani nie mogła o nim wiedzieć.

Legitymacja czynna do zaskarżenia czynności dłużnika określona została w § 8 ustawy i przysługuje ona każdemu wierzycielowi, którego wierzytelność jest egzekwowalna, bez względu na to kiedy powstała, jeżeli egzekucja z majątku dłużnika nie doprowadziła do całkowitego zaspokojenia wierzyciela lub należy przyjąć, że do takiego zaspokojenia nie doprowadzi.

W świetle powyższego nie budzi wątpliwości, iż powódka jest czynnie legitymowana do wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie. Roszczenie zostało też sformułowane zgodnie z wymogami § 12 cytowanej ustawy (k. 269). Dalszą kwestią jest możliwość uwzględnienia jej roszczenia zważywszy terminy zawite wynikające z austriackiej ustawy o zaskarżeniu i fakt, iż pozew w niniejszej sprawie wniesiono po upływie 3 lat i 8 miesięcy od daty czynności, będącej przedmiotem zaskarżenia.

Przedmiotem zaskarżenia na podstawie AnfO są czynności prawne dotyczące masy majątkowej dłużnika, a zaskarżenie może być złożone nawet wtedy, gdy względem zaskarżonej czynności prawnej występuje tytuł egzekucyjny lub ma na nią wpływ podjęta egzekucja. Zaskarżenie zgodnie z AnfO uzasadnione jest jedynie występowaniem odpowiedniej potrzeby zaskarżenia, zatem wymagane jest spełnienie przesłanki w postaci zasadności zaspokojenia i działania na szkodę wierzycieli. Powódka posiada tytuł wykonawczy i wykazała „nieściągalność” należności od dłużnika. W tym zakresie strona powodowa sprostowała obowiązkowi wykazania w/w przesłanek – zgodnie ze spoczywającym na niej ciężarem dowodu. Również na powódce spoczywał ciężar wykazania zamiaru dłużnika działania na szkodę wierzycieli i wiedzy osoby trzeciej (pозwanego P. S.) o zamiarze dłużnika.

Stosownie do wykładni (vide wyrok SN Republiki Austriackiej z 09/11/2004 w sprawie 5Ob232/04k – k. 424 i n.) w przypadku zaskarżenia czynności dłużnika na podstawie § 2 ust 3 AnfO wierzyciel musi jedynie udowodnić w terminie ustawowym, że dłużnik dokonał czynności prawnej ze szkodą wierzyciela, że strona przeciwna uczestniczyła w czynności prawnej oraz, że strona ta jest bliskim krewnym dłużnika. W przypadku skorzystania przez zaskarżającego z podstawy w postaci § 2 ust. 1 AnfO wierzyciel składający skargę pauliańską zobowiązany jest do udowodnienia, że dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela oraz że strona przeciwna posiadała wiedzę o tym zamiarze, przy czym warunkiem jest działanie dłużnika w zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela, a nie tylko samo podejrzenie co do takiego działania lub pozory zewnętrzne. W świetle zaferowanych judykatów przesłanką wystarczającą jest zamiar ewentualny dłużnika. Jeżeli nie stwierdzono działania z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela wówczas nawet abstrakcyjnie nie jest rozważane badanie kwestii, czy strona przeciwna postępowania zaskarżającego posiadała wiedzę co do takiego zamiaru. W uzasadnieniu cytowanego orzeczenia

przytoczono okoliczności faktyczne rozpoznawanej w sprawie, w której sądy dwóch instancji oceniły, iż warunki ekonomiczne oraz ustalony motyw dokonania darowizny, „ a mianowicie przyznanie małżonce rekompensaty finansowej z tytułu ustanowienia przez nią zabezpieczenia w postaci własnej nieruchomości, są wystarczające do uznania, że działanie z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli w rozumieniu przepisu § 2 ust. 1 AnfO nie zachodzi” Szerokie rozważania dotyczące zamiaru dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli znajdują się także z uzasadnieniu wyroku SN Republiki Austriackiej w sprawie 8Ob 26/84 (k. 432 i n. tłumaczenie), w którym skłoniono się do wykładni, iż wystarczające jest działanie z zamiarem ewentualnym pokrzywdzenia wierzycieli, oraz, że zamiar dłużnika nie musi być ukierunkowany na pokrzywdzenie wierzyciela zaskarżającego czynność prawną i może dotyczyć wierzytelności przyszłych, które dopiero powstaną (vide uzasadnienie orzeczenia i przytoczone tamże orzecznictwo).

W ocenie Sądu meriti, powódka wykazała, iż dłużnik A. S. działał co najmniej z zamiarem ewentualnym pokrzywdzenia wierzycieli w dacie zawierania umowy darowizny.

Nie budzi też wątpliwości, iż terminy do zaskarżenia czynności określone w § 2 i 3 AnfO są terminami zawitymi i po ich upływie możliwość zaskarżenia czynności objętych ustawą wygasa. Zatem, powódka nie mogła skorzystać z domniemań wynikających z § 3 ust. 3 i § 3 AnfO, bowiem pozew w niniejszej sprawie wniesiono po upływie dwuletniego terminu zawitego, którego upływ Sąd winien uwzględnić z urzędu, gdyż z jego upływem uprawnienie wygasa. Termin ten biegnie od dnia, w którym dokonano czynności prawnej. Początek dwuletniego terminu wyznacza data dokonania czynności prawnej, przy czym nie ma żadnego znaczenia, kiedy wierzyciel dowiedział się o jej dokonaniu (aczkolwiek w niniejszej sprawie było to w 2013 r. – zeznania powódki).

Jako że w niniejszej sprawie umowa darowizny została zawarta 10 września 2013 r., a powódka wytoczyła powództwo 10 maja 2017 r. (k. 77), należało przyjąć, iż w sposób rażący uchybiła przewidzianemu w prawie austriackim dwuletniemu terminowi.

Przepis § 2 ust. 1 AnfO na który powołał się strona powodowa, zezwala na zaskarżenie czynności prawnej w ciągu dziesięciu lat w przypadku gdy osoba trzecia posiadała wiedzę co do tego, że dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli. Wierzyciel zaskarżający czynność zobligowany jest do przedłożenia dowodu, że dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli, a strona przeciwna posiadała wiedzę, co do tego zamiaru. Powyższe dotyczy także przypadku, gdy skarga pauliańska skierowana jest przeciwko małżonkowi lub bliskiemu krewnemu (k. 433 v cytowanego uzasadniania SN Republiki Austriackiej w sprawie 8 Ob. 26/84).

W ocenie Sądu powódka na żadnym etapie postępowania w sprawie nie wykazała, iż pozwany wiedział, iż podejmowane przez jego ojca czynności związane z darowizną służą pokrzywdzeniu wierzycieli. Za zgodne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego należy uznać, iż A. S. (1) nie dysponował po nabyciu nieruchomości w marcu 2013 r. wystarczającymi środkami na jej przebudowę i remont, do warunków umożliwiających mu stałe zamieszkiwanie na terenie nieruchomości, a wobec jego wcześniej postawy w stosunku do syna z pierwszego małżeństwa trudno byłoby oczekiwać od pozwanego, że będzie finansował przebudowę nieruchomości należącej do ojca. W ocenie Sądu zasługują na wiarę twierdzenia pozwanego, iż jego ojciec po kolejnym rozwodzie, będąc osobą schorowaną, szukał wsparcia w rodzinie, którą miał na terenie Polski. Okoliczność tę potwierdziła również powódka, wskazując, iż miała pretensje do byłego męża, iż w okresach świątecznych pomiędzy 2008 a 2011 rokiem wyjeżdżał do rodziny do Polski, zostawiając ją i ich syna S..

Reasumując, aby skorzystać z ochrony, jaką daje § 2 ust. 1 AnfO, powódka musiałaby wykazać, iż istniało porozumienie pomiędzy A. S. i P. S., mające na celu pokrzywdzenie wierzycieli w momencie zawarcia 10 września 2013 r. umowy darowizny, czego powódka nie uczyniła.

Wobec powyższego, wyrokiem z 06 lutego 2020 r. powództwo o uznanie za bezskuteczną w stosunku do T. P. umowy darowizny opisanej w pozwie zostało oddalone (pkt 1 sentencji). Na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c. umarzone postępowanie w zakresie wpisania adnotacji w księdze wieczystej.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., obciążając powódkę obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego stronie pozwanej i poniesionymi w dacie zamknięcia rozprawy kosztami sądowymi w zakresie opłat i wydatków (poprzez uiszczenie zaliczek na poczet wydatków). Nieuiszczone koszty sądowe (w zakresie części wydatków) zostały przejęte na rachunek Skarbu Państwa. Przy rozstrzygnięciu tym uwzględniono, iż powódka występując z roszczeniem w niniejszej sprawie działała z przekonaniem, iż domaga się ochrony w oparciu o przepisy polskiego kodeksu cywilnego i będzie korzystała z domniemań prawnych wynikających z tych przepisów.